

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 209

**Doğu Akdeniz Jeopolitiği
Ekseninde Akdeniz Barış ve
Diplomasi Forumunun
Türkiye için Önemi**

**Yunanistan-İsrail İlişkilerinin İç
Siyasete Yansımaları**

**Ankara'daki NATO Zirvesi
Öncesi Diplomatik Hareketlilik:
Güney Kore Cumhurbaşkanı
Türkiye'ye Geliyor**

**AB'den Güney Kafkasya'ya
200 Milyon Avroluk Destek**

**Lübnan-Suriye Ortak Yüksek
Komitesi: Bölgesel İş Birliğinde
Yeni Adım**

**İşgal Altındaki Filistin
Toprakları: ABD'nin Yeni
Büyükelçilik Kompleksi Kararı**

**İran-ABD Mutabakatında Yeni
Aşama: Katar'daki İran Fonları**

**Avrupa Birliği'nin Batı Balkan
Fon Politikasında Performans
Odaklı Dönüşüm ve Genişleme
Stratejisi**

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Doğu Akdeniz Jeopolitiği Ekseninde Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumunun Türkiye için Önemi

Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumu; 29-30 Haziran tarihleri arasında Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi ev sahipliğinde, Akdeniz jeopolitiğindeki enerji, güvenlik ve diplomasi denklemlerini değerlendirmek amacıyla ilk kez Lefkoşa'da düzenlenmiştir. Forumda açıklamalarda bulunan KKTC Başbakanı Ünal Üstel; Doğu Akdeniz'de barış, güvenlik ve istikrarın ancak karşılıklı saygı ve egemen eşitlik temelinde sağlanabileceğini vurgulamıştır. KKTC'nin Doğu Akdeniz'in merkezinde yer alan stratejik bir devlet olduğunu ifade eden Üstel, Kıbrıs'ta "iki ayrı halk, iki ayrı demokrasi ve iki ayrı devlet gerçeğinin" artık uluslararası toplum tarafından kabul edilmesi gerektiğini de sözlerine eklemiştir. Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumu sadece konferans niteliği taşımamakta, özellikle Doğu Akdeniz'deki güç mücadelesindediplomatik bir hamle özelliğini de barındırmaktadır. Forum; Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki stratejik rolünü derinleştirerek "Mavi Vatan" doktrinini meşrulaştırması ve bu

doğrultuda KKTC'ye uygulanan dış politika eksenindeki izolasyonu kırması adına çok boyutlu bir çerçeve sunmaktadır. Uluslararası sistemin anarşik yapısının bir sonucu olarak doğan güç maksimizasyonu odaklı stratejik hamleler, Doğu Akdeniz'de görülen en baskın hareketlilik olarak öne çıkmaktadır. Özellikle bölgedeki başlıca aktörler olan Türkiye, Yunanistan, GKRY, İsrail ve bölge dışı güçlü aktörler olan ABD/Fransa'nın askeri varlıklarını tahkim etmek amaçlı ittifaklar kurmaya yönelmesi alanda bir güvenlik ikilemi oluşturmaktadır. Doğu Akdeniz'in jeopolitik konumunu etkin kılan Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Avrupa sistemlerinin kesişim noktası olma özelliği bölgede derinleşen güvenlik ikileminin en önemli sebeplerindendir. Bu durumun bir getirisi olarak aktörlerin bireysel stratejilerinin kolektif düzeyde biralgılanma sorunu yaratması, tüm bölgeyi etkilemektedir. Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumu gibi organizasyonlar,bölgeselciliği hedef alarak alanda yaşanan sorunların çözümü açısından önemli bir yol sunmaktadır. Askeri ve ekonomik çözümleri ifade eden sert güç ile rıza ve stratejik hamlelere dayalı yumuşak gücün kesişim noktasında bulunan akıllı güç kavramı, Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikasının kurucu rolünü üstlenmektedir. Sahadaki askeri varlığın yanı sıra sondaj gemilerinin faaliyetleri ve savunma sanayii hamleleri Türkiye'nin bölgedeki sert gücünün varlığını temsil ederken; söz konusu forum gibi akademik etkinlikler ve Türk

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Devletleri Teşkilatı (TDT) kapsamındaki çok taraflı bölgesel iş birlikleri bu güce meşruiyet kazandıracak olan yumuşak güç stratejisinin göstergesi olarak kolektif işleyen bir dinamik üretmektedir. Sonuç olarak, Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumu gibi diplomatik organizasyonlar Doğu Akdeniz'deki güç dengelerini Türkiye ve KKTC gibi başlıca aktörlerin lehine şekillendiren stratejik mekanizmalardır. Türkiye ve Kıbrıs Türk kesiminin birliğinin ispatı olan köklü tarihin, bugün TDT (Türk Devletleri Teşkilatı) ekseninde genişleyen yapısı daha büyük bir jeopolitik bloğun oluşmasını sağlamaktadır. Bu eksende, her iki aktörün Doğu Akdeniz'deki varlığı sadece birbirlerini destekleyen iki toplum olmanın ötesinde, Türk devletlerinin ortak vizyonunun bir temsili niteliğindedir. Oluşturulan bu kolektif dinamik, Türkiye ve KKTC'nin Doğu Akdeniz'in güvenlik ve enerji denkleminde oyun kurucu aktörler olduğunu uluslararası sisteme entegre etmektedir.

Ankara'daki NATO Zirvesi Öncesi Diplomatik Hareketlilik: Güney Kore Cumhurbaşkanı Türkiye'ye Geliyor

Türkiye'nin ev sahipliğinde 7-8 Temmuz 2026 tarihlerinde Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde gerçekleştirilecek olan 36. NATO Zirvesi için başkentteki diplomatik hazırlıklar en üst seviyeye ulaştırıldı. Dünyanın gözünü çevirdiği bu kritik zirvenin en dikkat çeken gelişmelerinden biri, ittifakın Asya-Pasifik bölgesindeki stratejik ortaklarından olan Güney Kore'nin üst düzey katılımı oldu. Seul'den yapılan resmî açıklamalar doğrultusunda, Güney Kore Cumhurbaşkanı Lee Jae-myung'un hem küresel güvenlik oturumlarına katılmak hem de bir dizi stratejik temasta bulunmak üzere Ankara'ya resmi bir ziyaret gerçekleştireceği bildirildi. İttifaka üye olmamasına rağmen Asya-Pasifik ortaklığı kapsamında davet edilen Güney Kore liderinin bu hamlesi, zirvenin bölgesel sınırları aşan çok boyutlu yapısını bir kez daha gözler önüne serdi. Ziyaretin diplomatik koridorlardaki yansımaları ve beraberinde getireceği stratejik açılımlar, küresel siyasetin geleceği açısından kritik ipuçları barındırıyor. Güney Kore liderinin Ankara'daki zirve marjında NATO Genel Sekreteri Mark Rutte'nin yanı sıra Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi bölge ortaklarının liderleriyle de bir araya gelmesi öngörülüyor. Özellikle savunma sanayii forumunda yapacağı anahtar konuşmayla Seul yönetiminin yüksek teknolojiye dayalı askeri üretim kabiliyetini küresel pazara sunmayı hedeflediği ifade ediliyor. Bu yakınlaşmanın Asya-Pasifik'teki askeri dengeleri ve özellikle Kuzey Kore ile Rusya arasındaki ortaklığa karşı bir eksen arayışını tetikleyebileceği tahmin

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

edilirken, ittifakın küresel ölçekteki bu genişleme çabasının bölgedeki kutuplaşmayı daha da derinleştirebileceği de ihtimaller arasında yer alıyor. Ancak zirveden çıkacak nihai bildirimler ve somut işbirliği protokolleri netleşmeden, bu hamlelerin küresel güvenlik mimarisine etkileri hakkında kesin bir yön tayin etmek için henüz erken görünüyor. Tüm bu çok uluslu gelişmeler, uluslararası kriz yönetimi pratiklerini, güvenlik politikalarını ve çok taraflı diplomasi süreçlerini daha yakından takip etme ihtiyacını artırıyor. Liderlerin Ankara'da alacağı stratejik kararlar, sadece askeri ortaklıkları değil, aynı zamanda küresel istikrarın korunması ve bölgesel krizlerin nasıl yönetileceğine dair yeni bir yol haritası sunmaya hazırlanıyor. İlerleyen günlerde yayımlanacak olan ortak deklarasyon, liderlerin ikili temaları ve zirveden elde edilecek somut çıktılar, bu büyük diplomatik hamlenin uzun vadeli etkilerini ve Türkiye'nin süreç boyunca üstlendiği köprü rolünün gerçek sonuçlarını daha net bir şekilde ortaya koyacağına benziyor.

Lübnan-Suriye Ortak Yüksek Komitesi: Bölgesel İş Birliğinde Yeni Adım

Suriye Dışişleri Bakanı Esad Hasan Şeybani, 2 Temmuz 2026 tarihinde Beyrut'a gerçekleştirdiği resmi ziyarette Lübnanlı yetkililerle bir araya gelmiş ve iki ülke arasında kurumsal iş birliğini güçlendirmeyi hedefleyen Lübnan-Suriye Ortak Yüksek Komitesinin kurulmasına ilişkin anlaşmayı imzalamıştır. Bu diplomatik adım, ABD Başkanı Donald Trump'ın kısa süre önce Şam yönetimine Hizbullah konusunda daha aktif bir tutum alması yönünde yaptığı açıklamaların ardından gelmesi bakımından dikkat çekmektedir. Trump'ın açıklamaları, Washington'ın Suriye yönetiminden Hizbullah konusunda daha belirgin bir politika benimsemesini beklediğine işaret etmektedir. Buna karşılık Şeybani'nin Beyrut'ta verdiği mesajlar, Şam'ın Lübnan ile ilişkilerini güvenlik baskısı üzerinden değil, devlet kurumları arasında sürdürülebilir iş birliği mekanizmaları oluşturarak geliştirmeyi tercih ettiğini göstermektedir. Bu durum, Suriye yönetiminin dış politika kararlarında daha özerk hareket etme ve bölgesel ilişkilerini kurumsal zeminde çeşitlendirme arayışının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu gelişme, 26 Haziran'da imzalanan İsrail-Lübnan çerçeve anlaşması sonrasında yaşanan gelişmelerle birlikte ele alındığında daha kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Söz konusu anlaşma güvenlik ve istikrarı sağlamayı amaçlasa da, İsrail'in Güney Lübnan'a yönelik hava operasyonlarını sürdürmesi sahadaki güvenlik sorunlarının devam ettiğini ortaya koymuştur. Çerçeve

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

anlaşmanın güvenlik alanında beklenen sonucu üretmemesi, Lübnan'ın komşu ülkelerle kurumsal iş birliği arayışını hızlandıran etkenlerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda Şam ile kurulan Ortak Yüksek Komite, iki ülkenin ortak güvenlik ve ekonomik çıkarlarını kurumsal mekanizmalar üzerinden yönetme çabasının yeni bir aşamasını temsil etmektedir. Ortaya çıkan bu diplomatik tablo, Türkiye açısından da dikkatle takip edilmesi gereken sonuçlar doğurmaktadır. Ankara'nın uzun süredir vurguladığı bölgesel sahiplenme ve güvenlik mekanizmalarının güçlendirilmesi yaklaşımı, bölge ülkelerinin kendi aralarında geliştirdiği iş birliği girişimleriyle belirli ölçüde örtüşmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Doğu Akdeniz'de güvenlik ve diplomasi alanındaki gelişmeler yalnızca küresel aktörlerin girişimleriyle şekillenmemekte; bölge ülkeleri de kendi öncelikleri doğrultusunda yeni iş birliği mekanizmaları geliştirmektedir. Lübnan ile Suriye arasında oluşturulan Ortak Yüksek Komite bu eğilimin güncel örneklerinden biridir. Türkiye açısından ise önümüzdeki dönemde temel öncelik, Suriye ile yürütülen normalleşme sürecini ve komşu ülkeler arasındaki kurumsal iş birliği girişimlerini Doğu Akdeniz'deki güvenlik politikalarıyla uyumlu şekilde değerlendirmek olacaktır.

İran-ABD Mutabakatında Yeni Aşama: Katar'daki İran Fonları

İran Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan, Amerika Birleşik Devletleri ile yürütülen diplomatik temaslar ve varılan mutabakat sonucunda, Katar'da dondurulmuş halde bulunan 6 milyar dolarlık İran varlığının serbest bırakılarak ülkeye iade edileceğini resmen ilan etti. Pezeşkiyan, Katar'da aslında toplamda 12 milyar dolarlık bir kaynaklarının olduğunu, kalan payın da ülkeye getirilmesi için çalışmaların kararlılıkla sürdüğünü ifade ederken bu gelişmeyi İran halkı adına büyük bir diplomatik zafer olarak nitelendirmiştir. Bu süreçte ülkesinin nükleer silah geliştirme gibi bir hedefinin kesinlikle bulunmadığını, nükleer faaliyetlerin sadece ulusal ihtiyaçlar doğrultusunda sivil amaçlarla yürütüleceğini belirten Pezeşkiyan, mutabakat sayesinde petrol ve petrokimya ihracatına yönelik ağır yaptırımların da kaldırıldığını ileri sürmüştür. Katar Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan resmi açıklamalarda ise durum Tahran'ın iddialarından daha temkinli ve farklı bir çerçevede ele alınmış, söz konusu 6 milyar

dolarlık fonun henüz İran'a transfer edilmediği net bir dille belirtilmiştir. Doha yönetimi, dondurulan varlıkların serbest bırakılması ve transfer takviminin tamamen Washington ile Tahran arasındaki müzakerelerde kaydedilecek somut ilerlemelere ve teknik mutabakatlara bağlı olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Katar, ABD tarafını temsilen Witkoff ve Kushner gibi üst düzey isimlerin arabulucularla görüşmek ve süreci değerlendirmek üzere Doha'ya geldiğini doğrulamış ancak şu an için Amerika ile İran heyetleri arasında doğrudan ya da üst düzey herhangi bir görüşmenin planlanmadığını duyurmuştur. İki ülke arasında 18 Haziran 2026 tarihinde imzalanan ve bölgedeki çatışmaları sonlandırmayı amaçlayan mutabakat zaptı sonrasındaki müzakere süreci, taraflar arasında sağlanan geçici ateşkese rağmen oldukça kırılğan bir zeminde ilerlemektedir. Özellikle küresel enerji ticareti için kritik öneme sahip olan Hürmüz Boğazı çevresindeki güvenlik sorunları ve geçmiş saldırılar, teknik heyetlerin diplomatik temaslarını ciddi şekilde zorlaştırmaya devam etmektedir. Mutabakat hükümleri doğrultusunda Boğaz'ın yeniden uluslararası ticari gemi trafiğine tam kapasiteyle açılması hedeflense de, bölgedeki geçiş hacmi şu an için savaş öncesi dönemdeki seviyelerin hala %70 altında seyretmekte ve veri analitik şirketlerinin raporlarına göre günlük ortalama sadece 32 gemi gibi sınırlı bir trafik kaydedilmektedir. Uluslararası arenada Hürmüz Boğazı'nın güvenliği tartışılırken, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un bölgedeki

mayınların temizlenmesi için yaptığı uluslararası iş birliği çağrısına İran tarafı net ve sert bir yanıt vermiştir. İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü İsmail Bekayi, Hürmüz Boğazı'ndaki tüm mayın temizleme ve güvenlik operasyonlarının tamamen İran'ın egemenliği ve sorumluluğu altında olduğunu belirterek dış güçlerin veya başka ülkelerin bu sürece müdahale etmesine kesinlikle gerek olmadığını savunmuştur. ABD'nin son askeri hamlelerine karşı İran'ın gerekli yanıtları verme hakkını saklı tuttuğunu hatırlatan sözcü, müzakerelerin sağlıklı ilerleyebilmesi için ABD'nin mutabakat hükümlerini eksiksiz uygulaması gerektiğini, İran'ın atacağı adımların da karşı tarafın samimiyetine bağlı olarak şekilleneceğini ifade etmiştir. Bahsi geçen Katar'daki 6 milyar dolar fon ise aslında Güney Kore'nin geçmişte İran'dan ithal ettiği petrolün karşılığıdır ve ABD'nin uyguladığı ağır finansal yaptırımlar nedeniyle yıllarca Güney Kore bankalarında rehin tutulmuştur. İki ülke arasındaki uzlaşma adımları kapsamında bu meblağ, doğrudan Tahran'a gönderilmeyip denetim altında tutulması amacıyla arabulucu ülke Katar'daki emanet hesaplara aktarılmıştır. Katar'daki bu fon, İran'ın doğrudan nakit olarak çekebileceği bir kaynak olmayıp yalnızca uluslararası yaptırım kapsamı dışındaki gıda, ilaç ve tıbbi malzeme gibi temel insani ihtiyaçların ithalat finansmanında tahsisli olarak kullanılabilir. Sistemik işleyişe göre Tahran yönetimi paraya fiziki olarak dokunamamakta, ithal edilen insani malların

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

faturaları Katar Merkez Bankası tarafından incelenip onaylandıktan sonra ödeme doğrudan üçüncü taraf tedarikçi şirketlerin hesaplarına aktarılmaktadır. Sonuç olarak, Katar'da tutulan 6 milyar dolarlık fonun ilerleyen dönemde kademeli olarak serbest bırakılması muhtemel olmakla birlikte, bu gelişmenin yapısal bir normalleşme olmadığını, yalnızca sınırlı ve geçici bir rahatlama mekanizması işlevi göreceği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Hürmüz Boğazı'nın ticari gemi trafiği savaş öncesinin yaklaşık %70 altında kaldığı sürece küresel piyasalar risk altında olmaya devam edecek ve bölgedeki en küçük askeri sürtüşme bile durumu yeniden tırmandırma kapasitesinde olabilecektir. 18 Haziran 2026 mutabakatı geniş ölçekli bir çatışmayı kısa vadede engellemiş olsa da, taraflar arasındaki güven eksikliği ve teknik düzenlemelerin karmaşıklığı nedeniyle nihai bir anlaşmaya ulaşmak kısa vadede mümkün değildir ve bu sürecin aylar, hatta yıllara yayılabilecek, son derece kırılgan ve çok katmanlı bir müzakere sürecine bağlı olduğu görülmektedir..

Yunanistan-İsrail İlişkilerinin İç Siyasete Yansımaları

Son dönemde İsrail ve Yunanistan'ın askeri ve stratejik işbirlikleri oldukça derinleşti ve yoğunluk kazandı. Fakat bununla birlikte iç siyasette de iktidara yönelik bazı hareketlenmeler göze çarpmakta. Özellikle geçtiğimiz günlerde gerçekleştirilen iktidar parti yöneticilerine yönelik bombalı saldırılar, bazı önemli medya kanallarında gösterilen tepkiler dikkat çeken unsurlardır. Bu medya söylemlerinde Yunanistan'ın stratejik bir ağa hapsolmesi ve İsrail'in uluslararası bir izolasyona doğru ilerlediği yorumları Yunanistan'da bir kesimin kaybeden tarafta olma endişesinin bir yansıması olarak da yorumlanabilir. Bu eleştiriler Yunanistan'ın İsrail'in Akdeniz'deki bir üssü haline geldiği ve İsrail'e bağımlılığını artırdığına yönelik bazı yorumlar. Bu iki ülke arasındaki ilişkilere baktığımızda ise gerçekten de eleştirilere sebep verecek bazı yönleri olduğu görülmektedir. Çünkü Türkiye ile ilişkileri tarihsel olarak çok da olumlu bir süreç izlemeyen Yunanistan için İsrail bir dengeleme aracı olarak görülmüştür. Fakat İsrail ile geliştirilen bu ortaklıklar diğer Orta Doğu ülkeleri ile ilişkileri geliştirmede fayda sağlamamıştır ve daha arka planda kalmasını sağlamıştır. Tüm bunlara baktığımızda bu iki yaklaşım Yunanistan'da çatışan iki eğilim olarak göze çarpmaktadır. Bu çatışma pragmatizmin ve insani değerler çatışması yönü taşıma potansiyeline de sahiptir. Çünkü medyanın bu söyleminde İsrail'in Gazze

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

saldırıları da etkili olmuştur. Yunanistan yönetiminin ise bu durumda nasıl bir yaklaşım sağlayacağı ise merak konusudur. Çünkü bir yandan İsrail ile ilişkileri yönünde bir değişikliğe gitmeleri hem askeri iş birlikleri hem de bölgesel İsrail-Yunanistan-GKRY iş birliği açısından bir gerilemeye sebep olacak ve devre dışı kalmalarına dışı kalmalarına yol açabilecek potansiyeldedir. Diğer bir yandan ise bu iş birliğinin yoğun bir şekilde devam etmesi iç siyasette siyasi maliyetin artmasına sebebiyet verebilecek niteliktedir. Ayrıca insani değerler açısından da tepki alması söz konusudur. Fakat en azından yakın gelecekte bu ilişkilerde tersine bir gelişme olmayacağı öngörülebilmektedir. Fakat iktidarın konumu ve hakimiyeti açısından bazı getirileri olabilme ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm bunlarla birlikte ise Yunanistan'ın İsrail'e karşı eleştirel bir tutum edinme durumunda Türkiye ile bazı söylemsel ortaklıklar elde etmesi söz konusudur bu durum ise Yunanistan için olumlu mu olumsuz olduğu konusunda yoruma açık bir meseledir. Fakat güncel duruma bakarsak Yunanistan böyle bir ortak nokta arayışında değildir.

AB'den Güney Kafkasya'ya 200 Milyon Avroluk Destek

Avrupa Birliği'nin Güney Kafkasya'da ulaşım, enerji ve dijital bağlantı projelerini desteklemek amacıyla duyurduğu 200 milyon avroluk yeni hibe paketi, salt bir kalkınma yardımından ziyade jeopolitik bir vizyonun ve bölgedeki kalıcı barışı tescilleme arzusunun somut bir yansımasıdır. AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen'in Bakü'de Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile yaptığı görüşmenin ardından açıklanan bu paket, özellikle Ermenistan ve Azerbaycan arasında varılan tarihi barış anlaşmasının ardından, Brüksel'in bölgedeki yeni statükoya sunduğu finansal ve diplomatik desteği gözler önüne sermektedir. Bu hamlenin en dikkat çekici yönü "bağlantısallık yoluyla barışın inşası" stratejisidir. AB, 200 milyon avroluk hibeyi kendi küresel altyapı stratejisi olan "Küresel Geçit" (Global Gateway) programı kapsamında sundu. Nitekim von der Leyen'in bu hibenin 2 milyar avroya kadar kamu ve özel sektör yatırımını harekete geçirebileceğini vurgulaması, AB'nin bölgeyi uluslararası sermaye için güvenli ve cazip bir koridora dönüştürme niyetini göstermektedir. Projeler arasında zikredilen Nahçıvan üzerinden demir yolu bağlantısı (Zengezur Koridoru bağlamında) ve Bakü Limanı'nın geliştirilmesi gibi başlıklar, bölgenin sadece kendi içinde değil, Orta Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan "Orta Koridor" ekseninde de kilit bir rol üstleneceğinin kanıtıdır. Sınır bölgelerinde sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, ambulans temini ve en önemlisi

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

çatışma sonrası dönemin en büyük güvenlik riski olan mayın temizleme çalışmaları için ayrılan 20 milyon avroluk ek program, sahadaki normalleşmeyi hızlandırmayı amaçlamaktadır. Kırsal kalkınma, su yönetimi ve sürdürülebilir tarım gibi alanlara yapılacak yatırımlar ise savaşın gölgesinde kalmış yerel halkın ekonomik refaha hızla eklenmesini sağlayarak barışın toplumsal tabanda da kabul görmesini kolaylaştıracaktır. Sonuç olarak, AB'nin bu hamlesi Güney Kafkasya'da sadece fiziki yolları ve dijital ağları değil, on yıllardır kopuk olan siyasi ve ekonomik bağları da yeniden inşa etme girişimidir. Brüksel, Rusya'nın geleneksel arka bahçesi olarak görülen ve Çin'in Kuşak ve Yol İnişiyatifi'nin geçiş güzergahında yer alan bu kritik coğrafyada, "ekonomik entegrasyon" kartını oynayarak hem kendi normatif gücünü pekiştirmekte hem de Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki barışı geri dönülemez bir ekonomik bağımlılık ağıyla örmektedir. Gelecekte bu fonların fiili yatırımlara dönüşme hızı, Güney Kafkasya'nın küresel lojistik ve enerji haritasındaki yeni yerini de tayin edecektir.

İşgal Altındaki Filistin Toprakları: ABD'nin Yeni Büyükelçilik Kompleksi Kararı

Son yapılan açıklamalara göre, İsrail Dışişleri Bakanı Gideon Saar ile ABD'nin İsrail Büyükelçisi Mike Huckabee'nin, Kudüs Belediye Başkanı Moshe Lion'un da katıldığı bir törende, Kudüs'te kalıcı ABD Büyükelçiliği yerleşkesinin inşası için arazi tahsisine ilişkin anlaşmayı imzaladığını duyurdu. Törenin ardından Huckabee, anlaşmanın 99 yıl süreyle geçerli olacağını ve bu süre boyunca ABD'nin İsrail'e yalnızca 1 dolar ödeyeceğini açıkladı. Bu sembolik ücret, anlaşmanın ekonomik boyutundan ziyade siyasi ve diplomatik anlamını ön plana çıkarırken, aynı zamanda akıllara altında yatan siyasi ve diplomatik sebepleri getiriyor. Bu gelişmenin hukuki ve siyasi önemini anlayabilmek için Kudüs'ün uluslararası statüsüne ilişkin tarihsel sürece bakmamız gerekmektedir. 29 Kasım 1947 yılında Birleşmiş Milletler bünyesinde Filistin topraklarının bir kısmının Yahudi devletine bir diğer kısmının ise uluslararası mülkiyet altında kalması tasarısını içeren 181 sayılı kanunun oylanması üzerine gerçekleştirilen Genel Kurul sonucunda yasa hiçbir zaman uygulanmamış olsa da Kudüs'ün nihai statüsünün tek taraflı olarak belirlenemeyeceği yönündeki yaklaşım nedeniyle uluslararası hukukta ve diplomatik uygulamada önemli bir referans niteliğini korumaktadır. Buna karşın ABD'nin Kudüs politikası, özellikle 1995 tarihli Jerusalem Embassy Act ile farklı bir yön kazanmıştır. Söz konusu yasa, ABD'nin İsrail

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşımamasını ve Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanımasını öngörmektedir. Ancak yasanın yürürlüğe girmesinden sonra Başkanlar Clinton, George W. Bush ve Obama, barış sürecine zarar vereceği ve ulusal güvenlik çıkarlarını etkileyeceği gerekçesiyle bu kararı altı aylık sürelerle sürekli ertelemiştir. 2017 yılında ise Başkan Donald Trump, yasayı uygulayacağını açıklayarak Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanımış, bunun sonucunda ABD Büyükelçiliği 14 Mayıs 2018 tarihinde resmen Kudüs'te faaliyete başlamıştır. Günümüzde imzalanan arazi tahsis anlaşması ise bu politikanın kalıcı hâle getirilmesi yönünde atılmış yeni bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda dikkat çeken hususlardan bir diğeri ise büyükelçilik yerleşkesi için tahsis edilen arazinin hukuki statüsüdür. İsrail'deki bir insan hakları kuruluşu olan Adalah, arazinin geçmişine ilişkin arşiv kayıtlarını incelemiş ve tahsis edilen alanın en az bir bölümünün 1948 öncesinde Filistinli ailelere ait olduğunu, daha sonra ise İsrail tarafından Absentees' Property Law kapsamında devlet mülkiyetine geçirildiğini ortaya koymuştur. Nitekim uluslararası hukuka göre işgal altındaki topraklarda bulunan özel veya kamu arazilerinin kamulaştırılması veya el konularak yabancı bir devlete tahsis edilmesi hukuka aykırı kabul edilmektedir. İşgalci devlet, işgal ettiği topraklar üzerinde egemenlik veya mülkiyet hakkı elde etmez. Bu çerçevede ABD'nin söz konusu arazi tahsisini kabul etmesi ve Kudüs'te kalıcı büyükelçilik yerleşkesi inşa

etme kararı, büyükelçiliklerini hâlen Tel Aviv'de bulunduran devletlerin yaklaşımından ayrılmaktadır. Aynı zamanda bu durum, Abd'nin İsrail'in Kudüs ve işgal altındaki Filistin toprakları üzerindeki egemenlik iddialarını resmen tanıdığını göstermekle birlikte fiilî ve siyasi destek olarak da değerlendirilebilir.

Avrupa Birliği'nin Batı Balkan Fon Politikasında Performans Odaklı Dönüşüm ve Genişleme Stratejisi

Avrupa Birliği (AB), uzun süredir yavaşlayan genişleme sürecine ivme kazandırmak ve aday ülkeler üzerindeki reform motivasyonunu artırmak amacıyla mali araçlarını yeniden yapılandırma yönünde bir politika tartışmasını gündeme taşımaktadır. Euronews'in Brüksel kaynaklarına dayandırdığı 2 Temmuz haberine göre Avrupa Komisyonu, Batı Balkan ülkelere yönelik Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) fonlarının dağıtım mekanizmasını gözden geçirerek daha performans temelli bir modele geçmeyi değerlendirmektedir. Bu yaklaşım, mali kaynakların tüm aday ülkelere eşit biçimde dağıtılması yerine, üyelik müzakerelerinde ve

demokratik reform alanlarında daha somut ilerleme kaydeden ülkelere yönlendirilmesini öngörmektedir. Böylece AB genişleme politikasının, diplomatik bir süreçten ziyade koşulluluk ilkesine dayalı bir teşvik mekanizmasına evrilme eğilimi güç kazanmaktadır. Bu dönüşümün arkasında, Batı Balkan ülkelerinde (Sırbistan, Karadağ, Kuzey Makedonya, Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Kosova) hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve yolsuzlukla mücadele gibi alanlarda reform sürecinin beklenen hızda ilerlememesi önemli bir rol oynamaktadır. AB, bu çerçevede mali yardımları stratejik bir araç olarak kullanarak aday ülkelerin Kopenhag kriterlerine uyum sürecini hızlandırmayı hedeflemektedir. Yeni modele göre müzakere fasıllarında ilerleme kaydeden, kurumsal reformlarını derinleştiren ve AB'nin ortak dış politika pozisyonlarıyla daha yüksek düzeyde uyum gösteren ülkeler daha fazla mali destekten yararlanabilecektir. Buna karşılık reform sürecinde geride kalan ülkelere fonların azalması veya yeniden yönlendirilmesi ihtimali gündeme gelebilecektir. AB'nin bu yaklaşımı, genişleme politikasında giderek daha belirgin hâle gelen "ödül ve koşulluluk" ilkesinin kurumsallaşması olarak değerlendirilebilir. Bu model, AB'nin normatif gücünün yalnızca değer aktarımıyla değil, aynı zamanda finansal teşvik mekanizmaları aracılığıyla da yeniden üretildiğini göstermektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında Batı Balkanlar'ın artan jeopolitik önemi, AB'nin bölgedeki etkisini koruma ve

derinleştirme çabalarını daha stratejik bir çerçeveye taşımıştır. Bu bağlamda performansa dayalı fon dağıtımı, hem genişleme politikasının etkinliğini artırmaya yönelik bir araç hem de AB'nin bölgesel istikrarı sağlama ve dış etki alanını koruma stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Öte yandan bu politika değişimi, AB içinde uzun süredir tartışılan "genişleme yorgunluğu" olgusuyla da yakından ilişkilidir. Fonların daha seçici ve performansa dayalı dağıtılması, AB kamuoyuna genişleme sürecinin kontrollü ve sonuç odaklı ilerlediği mesajını verme amacı taşımaktadır. Bununla birlikte, reform sürecinde geri kalan ülkelerin AB ile entegrasyon motivasyonunun zayıflaması ve alternatif uluslararası aktörlere yönelme ihtimali de göz ardı edilmemesi gereken bir risk alanı oluşturmaktadır. AB'nin Batı Balkanlara yönelik bu performans temelli yaklaşımı, Türkiye-AB ilişkileri açısından da dolaylı etkiler barındırmaktadır. Genişleme politikasının giderek daha somut kriterlere ve dış politika uyumuna bağlı hâle gelmesi, Türkiye'nin AB ile ilişkilerinde de mali iş birliği ve kurumsal entegrasyon alanlarının benzer koşulluluk mekanizmalarına daha fazla tabi olabileceğini göstermektedir. Bu durum, tam üyelik perspektifinin kısa ve orta vadede ilerleme potansiyelini sınırlarken, tarafları daha işlevsel ve sektör temelli iş birliği alanlarına yönlendirebilir. Bu kapsamda Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, vize serbestisi diyalogu, göç yönetimi ve yeşil-dijital dönüşüm gibi alanlar ilişkilerin ana eksenini

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

hâline gelebilir. Bununla birlikte Batı Balkanlar'da performansa dayalı fon dağıtımı, bölge ülkeleri arasında ekonomik farklılaşmayı artırma potansiyeli de taşımaktadır. Reform sürecinde öne çıkan ülkelerin AB fonları aracılığıyla daha hızlı kurumsal ve ekonomik kapasite geliştirmesi, bölgesel güç dengelerinde kademeli bir asimetri yaratabilir. Ancak bu süreç aynı zamanda bazı ülkelere dışlanmışlık algısını güçlendirme ve alternatif jeopolitik yönelimleri teşvik etme riskini de beraberinde getirebilir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde bu gelişme, Balkanlar'daki ekonomik ve siyasi etki alanının korunmasını daha stratejik bir konu hâline getirmektedir. Türkiye'nin bölge ülkeleriyle ekonomik, ticari ve savunma sanayii temelli ilişkilerini güçlendirmesi, AB'nin yeni mali mimarisiyle ortaya çıkan rekabet ortamında önem kazanmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin Balkanlar politikasında daha proaktif ve çok boyutlu bir yaklaşım geliştirmesini gerekli kılmaktadır. AB'nin Batı Balkan fon politikasında performans temelli bir modele yönelme eğilimi, genişleme sürecinin niteliğini değiştirme potansiyeline sahiptir. Bu dönüşüm, hem AB'nin iç bütünlüğü hem de aday ülkelerin reform süreçleri açısından yeni fırsatlar kadar belirsizlikler de üretmektedir. Dolayısıyla söz konusu politika değişimi, Avrupa entegrasyon sürecinin geleceğini belirleyecek önemli bir yapısal dönüşüm alanı olarak öne çıkmaktadır.